

Obsah

Upozornění	14
Seznam zkratk	15
I. EVROPSKÁ INTEGRACE A VZNIK EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ A EVROPSKÉ UNIE. SOUČASNÝ STAV.	17
1. Základ evropské integrace po druhé světové válce	17
2. Nová metoda integrace: nadstátnost	18
3. Integrační organizace: Evropská společenství a Evropská unie	19
a) <i>Vznik a počáteční vývoj Evropských společenství</i>	<i>19</i>
b) <i>Vznik Evropské unie</i>	<i>22</i>
4. Nadstátní charakter a právní povaha Společenství (dnes Unie)	26
5. Poslední stadium vývoje – Lisabonská smlouva	28
6. Rekapitulace systému EHS–ES–EU od počátku do současnosti	29
7. Současné pojetí Evropské unie po Lisabonské smlouvě	30
a) <i>Zásada loajality členských států</i>	<i>30</i>
b) <i>Hodnoty, na nichž je EU založena, a její cíle</i>	<i>30</i>
c) <i>Následky nerespektování hodnot Unie ze strany členského státu</i>	<i>31</i>
d) <i>Demokratické zásady Unie.</i>	<i>33</i>
e) <i>Změny Smluv.</i>	<i>34</i>
f) <i>Právní subjektivita EU.</i>	<i>35</i>
g) <i>Členství v EU.</i>	<i>36</i>
h) <i>Sídlo EU a její výsady a imunity.</i>	<i>39</i>
i) <i>Přehled struktury Smluv</i>	<i>41</i>
8. Další evropské ekonomické organizace	45
a) <i>Evropská organizace pro hospodářskou spolupráci, Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj</i>	<i>45</i>
b) <i>Evropské sdružení volného obchodu (ESVO).</i>	<i>45</i>
c) <i>Evropský hospodářský prostor (EHP)</i>	<i>46</i>
d) <i>Evropská banka pro obnovu a rozvoj</i>	<i>47</i>
II. PRAVOMOCI EVROPSKÉ UNIE	48
1. Obecná úprava pravomocí EU a jejich kategorie	48
2. Jednotlivé oblasti pravomocí EU	51
3. Stanovení pravomocí v jednotlivých konkrétních případech	53
4. Principy subsidiarity a proporcionality	53
5. Posílená spolupráce (flexibilita)	56
a) <i>Úvodní poznámka</i>	<i>57</i>
b) <i>„Flexibilita“ před Amsterodamem.</i>	<i>57</i>
c) <i>Posílená spolupráce od Amsterodamské smlouvy po současnost.</i>	<i>58</i>

d) Odchylná úprava pro společnou zahraniční a bezpečnostní politiku	59
e) Dosavadní rozhodnutí o posílené spolupráci	59
III. ORGANIZAČNÍ STRUKTURA EVROPSKÉ UNIE	60
1. Úvodní přehled organizační (institucionální) struktury EU	60
2. Evropská komise.	61
a) <i>Pravomoci Komise</i>	61
b) <i>Složení a fungování Komise</i>	63
3. Rada Evropské unie	66
a) <i>Složení.</i>	66
b) <i>Pravomoci.</i>	68
c) <i>Hlasování v Radě.</i>	68
d) <i>Výbor stálých zástupců (COREPER)</i>	70
4. Evropský parlament	71
a) <i>Vývoj</i>	71
b) <i>Pravomoci.</i>	72
c) <i>Složení.</i>	73
5. Evropská rada	74
6. Soudní dvůr EU	75
7. Účetní dvůr (čl. 285–287 SFEU)	76
8. Evropská centrální banka (čl. 282–284 SFEU)	76
9. Další pomocné orgány	77
a) <i>Hospodářský a sociální výbor</i>	77
b) <i>Výbor regionů.</i>	78
10. Evropská investiční banka (čl. 308–309 SFEU)	78
11. Tzv. demokratický deficit v EU.	79
IV. PRÁVNÍ SYSTÉM UNIE. PRAMENY A NORMOTVORBA	80
1. Pojem práva Evropské unie	80
2. Právní akty tvořené členskými státy (<i>právo primární – primary law, droit primaire</i>)	82
a) <i>Zřizovací smlouvy a přehled primárního práva</i>	82
b) <i>Akty zástupců členských států</i>	84
c) <i>Bývalé subsidiární smlouvy</i>	85
3. Akty orgánů Unie (<i>právo sekundární – secondary law, droit dérivé</i>)	85
a) <i>Druhy aktů Unie</i>	85
b) <i>Legislativní a nelegislativní akty.</i>	88
c) <i>Přetrvávající akty bývalého třetího pilíře EU</i>	89
d) <i>Legislativní pravomoci Unie</i>	89
e) <i>Formální náležitosti aktů Unie</i>	91
4. Postup při přijímání aktů Unie	93
a) <i>Úvodní poznámky</i>	93
b) <i>Řádný legislativní postup</i>	94
c) <i>Zvláštní legislativní postup.</i>	95
d) <i>Interinstitucionální dohody</i>	95

5.	Mezinárodní smlouvy uzavírané EU	96
	a) Úvodní poznámky	96
	b) Výslovně stanovená pravomoc obecně	97
	c) Obecný postup sjednávání mezinárodních dohod EU	98
	d) „Předběžná kontrola ústavnosti“ mezinárodních smluv v EU	99
	e) Mezinárodní smlouvy uzavřené členskými státy před vstupem do EU (ES)	99
	f) Závaznost mezinárodních smluv uzavřených EU pro členské státy	100
6.	Obecné zásady unijního práva	101
	a) Pojem obecných zásad a jejich existence	101
	b) Výčet obecných zásad unijního práva	102
	c) Postavení obecných zásad unijního práva v systému práva EU	103
7.	Evropský soudní dvůr jako „tvůrce“ práva – právní povaha jeho rozhodnutí	104
	a) Úvodní poznámky	104
	b) Od interpretace k „dotváření“ práva	105
	c) Závěry	107
V.	APLIKACE PRÁVA UNIE V ČLENSKÝCH STÁTECH	109
1.	Zásada přímého účinku.	109
	a) Pojem	109
	b) Přímý účinek z hlediska obsahu (konstrukce) normy	111
	c) Přímý účinek z hlediska platnosti, resp. účinnosti	112
	d) Jednotlivé prameny práva z hlediska přímého účinku	113
	e) Tzv. nepřímý účinek směrnic.	118
2.	Princip přednosti (nadřazenosti, primátu) práva Unie.	119
	a) Podstata problému	119
	b) Povaha přednosti unijního práva	121
	c) Rozsah zásady přednosti práva EU	124
	d) Celkové závěry	125
VI.	SOUDNÍ SYSTÉM EVROPSKÉ UNIE	126
1.	Úvodní poznámky. Soudní dvůr EU	126
2.	Soudní dvůr (býv. Soudní dvůr ES, první složka Soudního dvora EU, dále SD)	127
3.	Tribunál (bývalý Soud prvního stupně, druhá složka Soudního dvora EU)	128
4.	Bývalý Soud pro veřejnou službu.	128
5.	Nejdůležitější typy žalob k Soudnímu dvoru EU	129
	a) Žaloba na porušení práva (čl. 258, 259, 260 SFEU)	129
	b) Žaloba na neplatnost aktu orgánu EU (čl. 263 SFEU)	129
	c) Přezkoumání sankcí uložených Komisí jednotlivcům (podnikům) (čl. 261 SFEU)	131
	d) Žaloba (stížnost) na nečinnost orgánu EU (čl. 265 SFEU).	132
	e) Žaloba na náhradu škody proti Unii (čl. 268 SFEU).	132

f)	<i>Žaloby týkající se práv k duševnímu vlastnictví</i>	133
g)	<i>Legalita aktů podle čl. 7 SEU (čl. 269)</i>	134
h)	<i>Smluvní odpovědnost Evropské unie (čl. 272, 273 SFEU)</i>	134
i)	<i>Žaloba na neaplikovatelnost (čl. 277 SFEU)</i>	134
j)	<i>Pravomoci Soudního dvora ve sporech týkajících se Evropské investiční banky a Evropské ústřední banky (čl. 271 SFEU)</i>	135
k)	<i>Zaměstnanecké spory v EU (čl. 270 SFEU)</i>	136
l)	<i>Řízení o předběžné otázce (čl. 267)</i>	136
m)	<i>Ostatní případy (mimo uvedené typy řízení)</i>	136
6.	Dělba věcné a funkční příslušnosti mezi Soudní dvůr a Tribunál	137
7.	Procesní předpisy a senátní struktura soudů	138
8.	Řízení před Soudním dvorem EU	139
9.	Soudní dvůr – EU povaha a funkce z hlediska jeho právotvorné činnosti	141
10.	Shrnutí možností jednotlivce, který je postižen porušením povinnosti členského státu podle unijního práva	143
11.	Řízení před vnitrostátními soudy členských států	143
VII.	VYNUCOVÁNÍ UNIJNÍHO PRÁVA	144
1.	Vynucování práva orgány EU ve vztahu k členským státům. Řízení proti členskému státu, který porušil povinnost stanovenou unijním právem	144
a)	<i>Řízení před Komisí v rámci její kontrolní pravomoci</i>	144
b)	<i>Fáze soudního řízení (před Soudním dvorem)</i>	146
c)	<i>Postih státu, který nerespektuje rozsudek ESD (čl. 260 SFEU)</i>	147
d)	<i>Zvláštní sankční systém pro oblast hospodářské politiky (nadměrný schodek veřejných financí)</i>	149
2.	Vynucování práva orgány EU ve vztahu k jednotlivcům. Řízení proti jednotlivci, který porušil povinnost stanovenou unijním právem	150
3.	Vynucování práva EU orgány členských států	152
a)	<i>Porušení práva EU jen ve vztahu ke konkrétnímu jednotlivci</i>	152
b)	<i>Nepřímé vynucování. Zvláštní odpovědnost státu za porušení unijního práva vůči jednotlivci („Francovich“)</i>	153
VIII.	INTERPRETACE PRÁVA UNIE	157
1.	Interpretace práva soudy EU	157
2.	Zajištění jednotného výkladu práva EU – řízení o předběžné otázce (prejudiciální řízení)	159
a)	<i>Pojem řízení o předběžné otázce</i>	159
b)	<i>Předmět řízení o předběžné otázce</i>	161
c)	<i>Vymezení soudu ve smyslu článku 267 SFEU</i>	163
d)	<i>Povinnost podat návrh na prejudiciální řízení (odst. 3 článku 267)</i>	163
e)	<i>Otázky týkající se platnosti předpisu unijního práva</i>	165

f) Řízení o naléhavé předběžné otázce (přednostní zpracování Soudem, mimo běžné pořadí projednáváných věcí)	166
g) Zrychlené řízení o předběžné otázce.	167
h) Právní význam rozhodnutí ESD.	167

IX. EKONOMICKÁ INTEGRACE V RÁMCI UNIE.

JEDNOTNÝ VNITŘNÍ TRH	168
1. Od celní unie k jednotnému vnitřnímu trhu	168
2. Volný pohyb zboží	170
a) Základní pojmy.	170
b) Zákaz ukládání cel a jiných dávek s obdobným účinkem uvnitř Unie	171
c) Zrušení kvantitativních omezení a opatření s rovnocenným účinkem v intraunijním obchodu (článek 34 SFEU)	173
d) Výjimky ze zákazu uplatnění kvantitativních omezení a opatření s obdobným účinkem (článek 36 SFEU)	180
e) Vztah článků 34 a 36 – metodický postup při jejich aplikaci	184
f) Zákaz daňové diskriminace	184
g) Státní monopoly komerční povahy	186
h) Regulace státních podpor.	186
3. Volný pohyb fyzických osob (pracovníků) jako ekonomická svoboda	186
a) Pojem volného pohybu osob	186
b) Volný pohyb fyzických osob – občanů členských států. Občanství EU	187
c) Obecná úprava podmínek volného pohybu osob – občanů členských států	189
d) Kategorie ekonomicky činných osob a volný pohyb pracovníků	192
4. Svoboda usazování fyzických a právnických osob, volný pohyb služeb a vysílání pracovníků	196
a) Svoboda usazování fyzických osob vykonávajících tzv. nezávislou činnost a osob právnických (společností).	196
b) Volný pohyb služeb	198
c) Vysílání pracovníků zaměstnavatelem k plnění pracovních úkolů v jiném členském státě	205
5. Volný pohyb kapitálu.	207
a) Pojem volného pohybu kapitálu	208
b) Omezení volného pohybu kapitálu	209
6. Sbližování (harmonizace) vnitrostátního zákonodárství členských států	210

X. PROSTOR SVOBODY, BEZPEČNOSTI A PRÁVA 212

1. Úvodní poznámky	212
2. Schengenské dohody	213
a) Východiska a první Schengenská dohoda	213
b) Schengenská prováděcí úmluva – původní právní úprava	214

c) Stav po Amsterdamu – začlenění schengenského práva do práva ES a EU.	216
3. Svoboda: kontroly na hranicích, azyl a přistěhovalectví	217
a) Pohyb zboží přes vnitřní hranice.	217
b) Volný pohyb osob uvnitř EU.	217
c) Vnější hranice EU	218
d) Schengenský informační systém	224
e) Vízová politika EU	224
4. Bezpečnost: Justiční spolupráce v trestních věcech a policejní spolupráce	225
a) Obecné zásady a sblížení práva.	225
b) EUROJUST.	227
c) Úřad evropského veřejného žalobce	227
d) Evropský úřad pro boj proti podvodům (OLAF)	228
e) Policejní spolupráce (čl. 87 SFEU).	228
f) EUROPOL (čl. 88 SFEU)	228
g) Vývoj pramenů v oblasti trestní a policejní spolupráce.	229
h) Intenzivnější spolupráce mezi členskými státy – smluvní nástroje EU z dřívější doby.	229
i) Evropský zatýkací rozkaz	229
5. Právo: Justiční spolupráce v civilních věcech	230
XI. IMIGRAČNÍ A AZYLOVÁ POLITIKA EU.	232
1. Legální imigrace.	232
2. Ilegální imigrace.	234
3. Azylová politika EU (čl. 78 SFEU)	234
XII. ÚPRAVA SOUKROMOPRÁVNÍCH VZTAHŮ V RÁMCI VNITŘNÍHO TRHU EU. EVROPSKÉ SOUKROMÉ PRÁVO	242
1. Prostor svobody, bezpečnosti a práva v civilních věcech	242
2. Překážky vnitřního trhu v oblasti soukromého práva	243
3. Úprava soukromoprávních vztahů v rámci právního systému Unie	244
a) Metody a prameny úpravy soukromoprávních vztahů v právu Unie	244
b) Prostředky Unie k vytváření právní úpravy soukromého práva. Subsidiární smlouvy.	244
4. Jednotlivé oblasti úpravy soukromého práva, spadající do pravomoci Unie.	245
a) Přehled oblastí	245
b) Právní úprava soukromoprávních vztahů s mezinárodním prvkem vznikajících v rámci jednotného vnitřního trhu. Římská nařízení o právu rozhodném pro závazkové vztahy ze smluv a pro mimosmluvní odpovědnost („Řím I a II“).	246
5. Překonání teritoriálního omezení justice	248

XIII. OCHRANA HOSPODÁŘSKÉ SOUTĚŽE NA VNITŘNÍM TRHU	252
1. Úvod.	252
2. Zákaz určitých dohod mezi podniky, rozhodnutí sdružení podniků a jednání ve shodě (kartelové právo)	253
a) <i>Základní ustanovení</i>	253
b) <i>Výjimky z hlavní zásady zákazu kartelových dohod</i>	256
3. Zákaz zneužívání dominantního postavení	257
4. Aplikace (vynucování) pravidel hospodářské soutěže	259
5. Právo koncentrací (kontrola fúzí podniků)	262
a) <i>Úvodní poznámky</i>	262
b) <i>Právní úprava slučování podniků (nařízení č. 139/2004)</i>	263
XIV. REGULACE STÁTNÍCH (VEŘEJNÝCH) PODPOR	266
1. Úvodní poznámky	266
2. Hmotně právní úprava	267
a) <i>Pojem státní podpory.</i>	267
b) <i>Státní podpory slučitelné s jednotným vnitřním trhem</i>	268
3. Procesní úprava (řízení o podporách před Komisí)	270
a) <i>Nové (plánované) podpory</i>	270
b) <i>Posuzování existujících podpor</i>	270
c) <i>Podpory neoznámené Komisi</i>	271
d) <i>Možnost soudního přezkoumání rozhodnutí Komise o podpoře.</i>	271
XV. UNIJNÍ PRÁVO VEŘEJNÝCH ZAKÁZEK.	272
XVI. DAŇOVÁ POLITIKA UNIE. SBLIŽOVÁNÍ PRÁVA VE FISKÁLNÍ OBLASTI	275
1. Ekonomický a právní rámec.	275
2. Nepřímé daně	278
a) <i>Změny v daňovém systému. Daň z přidané hodnoty.</i>	278
b) <i>Jednotný vnitřní trh a zrušení hraničních kontrol</i>	279
c) <i>Zvláštní spotřební daně (akcízy).</i>	281
3. Přímé daně	284
4. Závěry	285
XVII. OCHRANA DUŠEVNÍHO VLASTNICTVÍ V EU	286
1. Úvodní poznámky	286
2. Oblasti, v nichž došlo k harmonizaci vnitrostátních úprav prostřednictvím zásad ochrany obsažené ve směrnici	286
a) <i>autorská a související práva</i>	286
b) <i>průmyslová práva</i>	287
c) <i>obojí.</i>	287
3. Vlastní průmyslová práva chráněná na úrovni Unie.	288
a) <i>Úvodní poznámky</i>	288
b) <i>Ochranná známka EU.</i>	288
c) <i>Patentová ochrana na unijní úrovni</i>	291

4.	Uplatňování práv k duševnímu vlastnictví v obchodě mezi členskými státy294
5.	Specifická ochrana zeměpisných označení v EU298
XVIII. SPOLEČNÁ OBCHODNÍ POLITIKA (VNĚJŠÍ OBCHODNÍ VZTAHY EU) 300		
1.	Charakteristika společné obchodní politiky Unie300
2.	Výlučnost pravomoci EU300
3.	Vztah EU ke Světové obchodní organizaci (WTO)301
	a) <i>Právo WTO</i>301
	b) <i>Členství EU ve WTO</i>302
4.	Autonomní nástroje společné obchodní politiky303
	a) <i>Cl.</i>303
	b) <i>Regulace dovozu zboží do EU – jednotná dovozní pravidla pro členské státy EU</i>306
	c) <i>Regulace vývozu zboží z EU – jednotná vývozní pravidla pro členské státy EU</i>308
5.	Smluvní nástroje společné obchodní politiky309
	a) <i>Úvodní poznámky</i>309
	b) <i>Evropský hospodářský prostor</i>309
	c) <i>Dvoustranné dohody</i>311
	d) <i>Mnohostranné vztahy k rozvojovým zemím – ACP</i>312
XIX. HOSPODÁŘSKÁ A MĚNOVÁ UNIE. MĚNOVÉ A FINANČNÍ OTÁZKY EU 314		
1.	Hospodářská a měnová unie – pojem314
2.	Měnová unie314
	a) <i>Nezbytnost měnové unie pro další postup ekonomické integrace</i>314
	b) <i>Cesta k měnové unii před Maastrichtem</i>316
	c) <i>Cesta k měnové unii po Maastrichtu</i>318
	d) <i>Institucionální zajištění měnové unie (eurozóny – EZ)</i>319
	e) <i>Státy používající měnu euro</i>320
3.	Pakt stability a růstu a tzv. Fiskální kompakt320
4.	Evropský stabilizační mechanismus pro eurozónu323
5.	Tzv. bankovní unie324
XX. PRACOVNÍ PRÁVO A SOCIÁLNÍ ZABEZPEČENÍ 326		
1.	Zákaz diskriminace podle pohlaví326
	a) <i>Úvodní poznámky</i>326
	b) <i>Odměňování za práci</i>327
	c) <i>Postavení v zaměstnání</i>328
	d) <i>Nepřímá diskriminace</i>329
2.	Pracovní právo330
	a) <i>Přehled právní úpravy</i>330
	b) <i>Směrnice č. 75/129 o řešení problému nadbytečnosti</i>331

c) Směrnice č. 2001/23 o právech pracovníků při změně zaměstnavatele (směrnice o „nabytých právech“)	332
d) Směrnice č. 2008/94 o ochraně práv pracovníků při insolventnosti zaměstnavatele	333
3. Sociální zabezpečení.	333

XXI. OCHRANA SPOTŘEBITELE 335

1. Úvodní poznámky	335
2. Ochrana zdraví a bezpečnosti spotřebitele	336
a) Směrnice o odpovědnosti za výrobek	336
b) Směrnice o všeobecné bezpečnosti výrobků	337
c) Směrnice o bezpečnosti spotřebitele ve zvláštních případech.	338
d) Směrnice týkající se potravin	338
3. Ochrana ekonomických zájmů spotřebitele. Zvláštní problémy spotřebitelských smluv	338
a) Prekonsensuální stadium (před uzavřením spotřebitelské smlouvy).	338
b) Stadium uzavření smlouvy a distribuční praktiky	339
c) Zvláštní případy	341
d) Řešení spotřebitelských sporů	342

XXII. OCHRANA LIDSKÝCH PRÁV V EU 343

1. Geneze ochrany	343
2. Listina základních práv EU	344
3. Zákaz diskriminace	346

XXIII. SPOLEČNÁ ZAHRANIČNÍ A BEZPEČNOSTNÍ POLITIKA EU 348

1. Společná zahraniční a bezpečnostní politika obecně	348
2. Institucionální zajištění a formy rozhodování	348
3. Evropská služba pro vnější činnost (EEAS)	349
4. Společná zahraniční a bezpečnostní politika v praxi. Společná bezpečnostní a obranná politika	350
5. Shrnutí	351